

УДК 37.091.12.011.3-051:005.336.5-044.332-044.332]:355.01

READINESS OF PEDAGOGICAL AND SCIENTIFIC-PEDAGOGICAL WORKERS FOR PROFESSIONAL TRANSFORMATION IN TIMES OF WAR: AN ANALYTICAL OVERVIEW OF THE STUDY

ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ТА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ: АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ДОСЛІДЖЕННЯ

Kurychenko M.O/Кириченко М.О.*doctor of Philosophy, professor /доктор філософії, професор*ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1756-9140>

Kyiv, Sichovyyh Striltsiv 52A, 04053

University of Educational Management NAPN of Ukraine

ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України,

Київ, Січових Стрільців 52А, 04053

Prosina O.V/Просіна О.В.*PhD (Education), Assoc. Prof./канд.пед.наук, доцент*ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1243-6069>

University of Educational Management NAPN of Ukraine

Kyiv, Sichovyyh Striltsiv 52A, 04053

ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України,

Київ, Січових Стрільців 52А, 04053

Goncharenko Y.V/Гончаренко Я.В.*PhD (Phys. & Math.), Assoc. Prof./канд.фіз.-мат.наук, доцент*ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2702-7847>

Ukrainian Center for Educational Quality Assessment

Kyiv, Volodymyra Vynnychenka Str. 5, 04053

Український центр оцінювання якості освіти,

Київ, Володимира Винниченка 5, 04053

Анотація. У статті представлено результати дослідження рівня готовності педагогічних працівників до професійної трансформації в умовах війни. Авторами було проведено опитування, спрямоване на вивчення думок педагогічних працівників щодо необхідності професійної трансформації в умовах конфлікту. У дослідженні взяло участь 768 респондентів з різних регіонів України. Автори, аналізуючи результати опитування, підкреслюють важливість урахування індивідуальних особливостей та потреб педагогічних (науково-педагогічних) працівників, а також створення належних умов для їхньої професійної трансформації в умовах військових конфліктів. Це визначається як надзвичайно важливе завдання для забезпечення ефективності освітнього процесу та підтримки розвитку кадрів у непередбачуваних умовах.

Ключові слова: трансформація, професійна трансформація, освітні реформи, педагогічні (науково-педагогічні) працівники, професійна трансформація педагогічних працівників (ПТПП), готовність педагогічних працівників до впровадження освітніх реформ, статистичні методи обробки експериментальних даних.

Вступ.

Трансформація – зміна, перетворення – у контексті освіти означає зміну освітньої системи, її структури, змісту, методів навчання та виховання,

оновлення професійної діяльності педагогів тощо. Зокрема для педагогів в умовах війни саме трансформація набуває особливого значення, оскільки зумовлює потребу адаптації до нових реалій, безперервності освітнього процесу, створення безпечного та комфортного середовища для навчання. Отже, трансформація в зазначеному аспекті – складний процес, бо вимагає від педагогів нових знань, умінь та навичок. Одночасно вона, особливо в умовах війни, стає провідною умовою для забезпечення якісної освіти.

Під *професійною трансформацією* ми розуміємо “розвиток нових навичок, зміну професійного напрямку, покращення вмінь у вирішенні проблем, а також зміну в підходах та поглядах на роботу. Професійна трансформація може бути як нова якість для особи, оскільки вона розширює горизонти та робить фахівця більш компетентним” (Prosina O., 2023b).

Готовність до професійної трансформації як поняття інтегрує в собі широкий спектр знань, умінь та навичок. До її основних компонентів можна віднести: знання про сучасні освітні реалії та тенденції: педагогічні (науково-педагогічні працівники) мають розуміти, як змінилося суспільство, які нові потреби виникли в дітей та молоді, які нові вимоги до освіти висуває сучасний світ; уміння використовувати сучасні освітні технології та методи: педагог повинен вміти використовувати в своїй роботі цифрові технології, інтерактивні методи навчання, методи проектного навчання тощо; мотивація до професійної трансформації: педагог повинен бути зацікавлений у зміні своєї практики, готовий до навчання та самовдосконалення тощо.

Метою статті є презентація результатів вивчення рівня готовності педагогічних (науково-педагогічних) працівників до професійної трансформації в умовах війни в Україні.

Попередній аналіз отриманих результатів опитування частково були представлений у публікаціях ініціатора дослідження та розробника опитувальника «Оцінка потреби професійної трансформації педагогічних працівників (ПТПП) в умовах війни та поствоєнний період» - О. Просіної. (Prosina 2013a), (Prosina 2013b).

Колектив авторів даної статті активно брав участь у організації та аналізі дослідження, а також у виконанні аналітичної обробки отриманих результатів, які і представлені у даному матеріалі.

У вересні-жовтні 2023 року нами проведено опитування «Оцінка потреби професійної трансформації педагогічних працівників (ПТПП) в умовах війни та поствоєнний період» у межах науково-дослідної роботи ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України «Трансформація професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах відкритого університету післядипломної освіти» (номер державної реєстрації НДР 0120U104637 від 30.10.2020).

Для збору даних було використано опитувальник, розроблений із використанням платформи Google Forms. Опитувальник включав 14 запитань, спрямованих на вивчення думки педагогічних працівників щодо необхідності професійної трансформації в умовах війни та поствоєнного періоду. Відповіді на ці запитання стали важливим джерелом інформації для розуміння проблеми та підтримки педагогічної спільноти у кризових умовах. Для забезпечення адекватної вибірки для опитування було використано базу даних педагогічних працівників, які проходили навчання на кафедрі філософії і освіти дорослих (ФОД) Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти». Також анкету поширювали освітні партнери кафедри» (Prosina 2013, с. 207).

Основний текст.

Усього до онлайн опитування залучено 768 респондентів, серед них – 710 (92 %) жінок і 58 (8 %) чоловіків. Найбільша кількість респондентів (54 %) належала до вікової категорії 35-54 роки (рис. 1). 47 % опитаних мають педагогічний стаж понад 25 років (рис. 2). Серед респондентів 9 % є внутрішньо переміщеними особами в умовах війни.

Серед опитаних 70 % працюють у закладах загальної середньої освіти, 21 % – у закладах позашкільної освіти, 9 % у закладах дошкільної освіти.

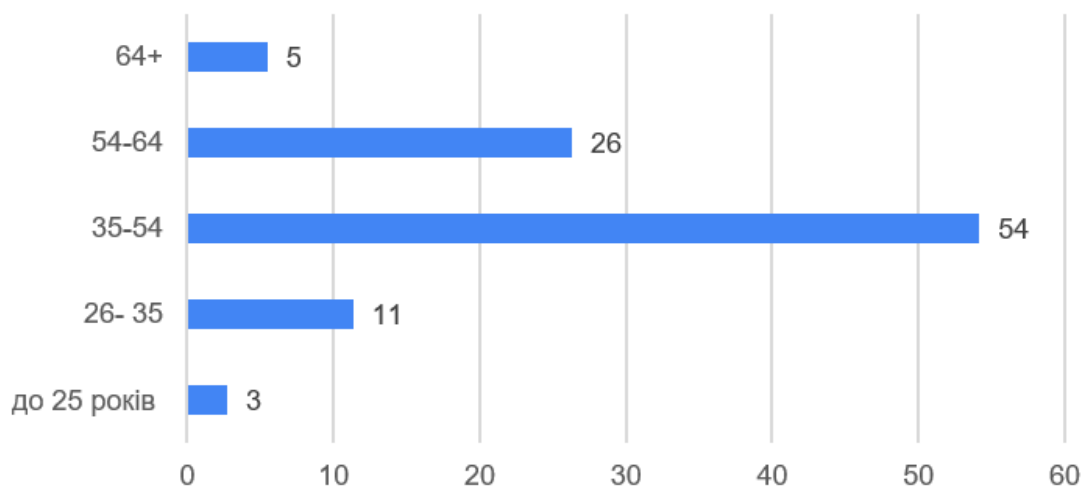

Рис. 1. Розподіл респондентів за віком (у %)

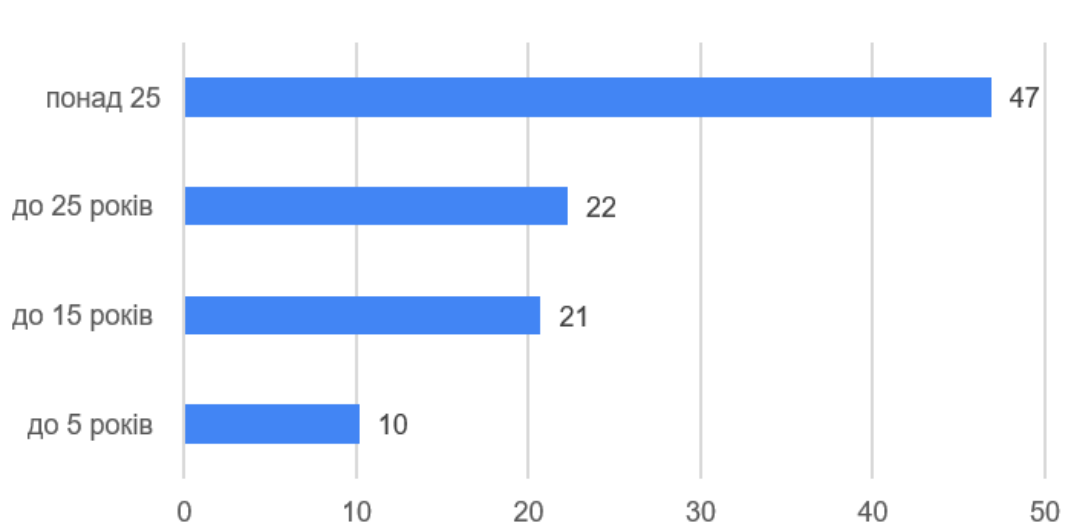

Рис. 2. Розподіл респондентів за педагогічним стажем (у %)

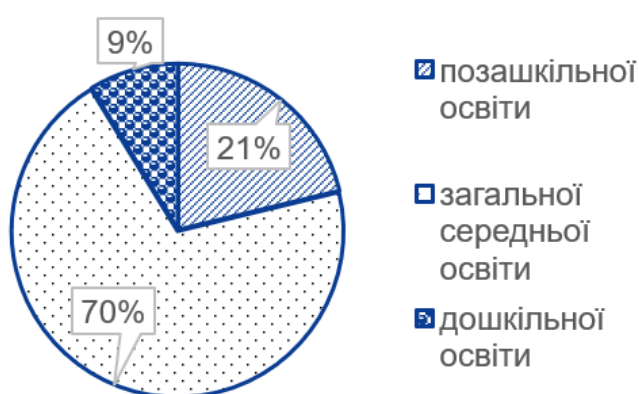

Рис. 3. Розподіл респондентів за місцем роботи (у %)

Найбільша кількість респондентів (31,6 %) на момент опитування мешкала у Львівській області. Менше 1 % від загальної кількості опитаних – це

респонденти з Вінницької, Волинської, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Івано-Франківської, Кіровоградської, Луганської, Миколаївської, Рівненської, Сумської, Херсонської, Хмельницької та Черкаської областей.

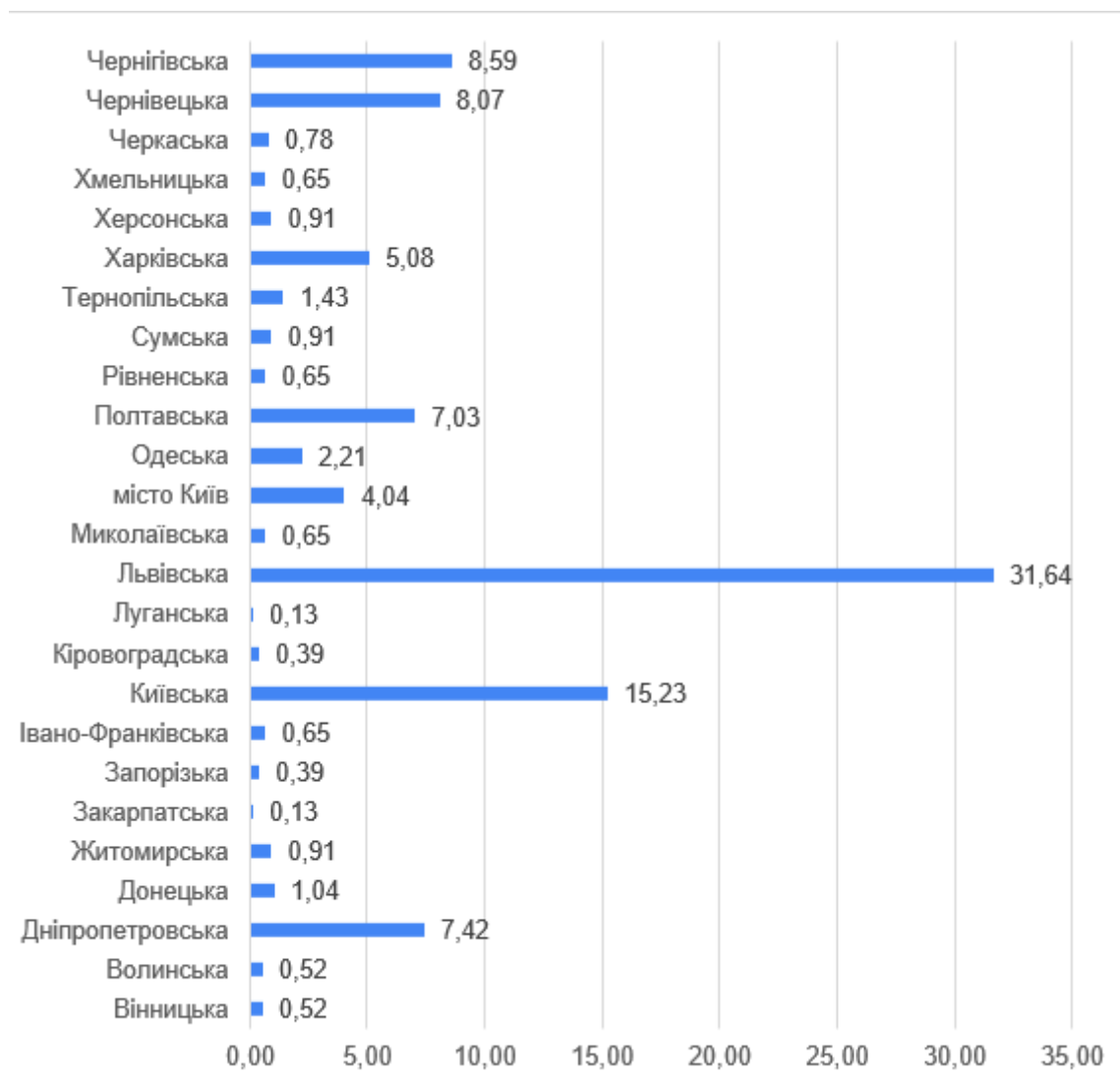

Рис. 4. Розподіл респондентів за місцем проживання (у %)

Опис статистичних даних.

В опитуванні взяли участь 768 респондентів. Наводимо деякі кількісні характеристики вибірки та результатів опитування.

На запитання «Чи відчуваєте ви необхідність у перегляді й трансформації компонентів свого особистого професіоналізму?» 590 опитаних дали відповідь «Так» (що становить 77 % вибірки), а 178 (23 %) – відповідь «Ні».

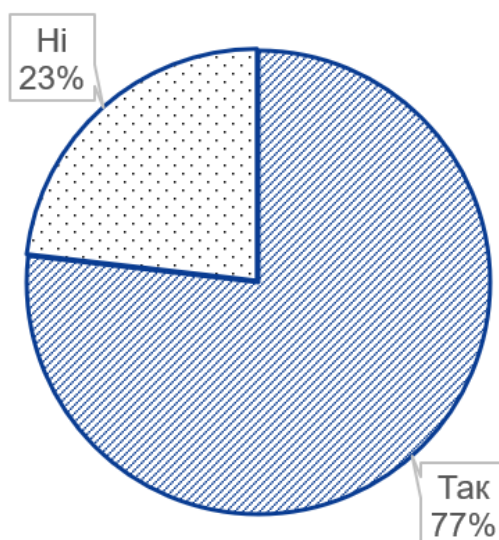

Рис. 5. Розподіл відповідей на запитання «Чи відчуваєте ви необхідність у перегляді й трансформації компонентів особистого професіоналізму?» (y %)

У той же час на запитання «Чи розглядаєте ви професійну трансформацію як невід'ємну частину вашої педагогічної діяльності?» 718 опитаних дали відповідь «Так» (що становить 93 % вибірки), а лише 50 (7 %) – відповідь «Ні».

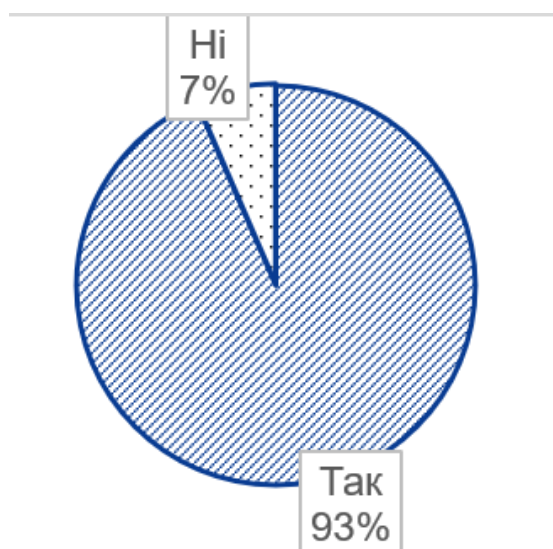

Рис. 6. Розподіл відповідей на запитання «Чи розглядаєте ви професійну трансформацію як невід'ємну частину вашої педагогічної діяльності?» (y %)

Порівняння відповідей респондентів на зазначені запитання представлено в таблиці 1.

Таблиця 1 - Розподіл варіантів відповідей

		Чи розглядаєте ви професійну трансформацію як невід'ємну частину вашої педагогічної діяльності?	
		Ні	Так
Чи відчуваєте ви необхідність у перегляді й трансформації компонентів свого особистого професіоналізму?	Ні	35 (4,6 %)	143 (18,6 %)
	Так	15 (2,0 %)	575 (74,9 %)

Найменший відсоток респондентів (2 %) відчувають необхідність у трансформації особистого професіоналізму, але не розглядають цю трансформацію як невід'ємну частину своєї педагогічної діяльності; 4,6 % опитаних не відчувають потреби і не вважають необхідною трансформацію своєї педагогічної діяльності, найбільша кількість – 74,9 % опитаних на обидва запитання дали відповідь «Так».

Для оцінки зв'язку між отриманими відповідями розрахуємо коефіцієнт контингенції Пірсона:

$$\varphi = \frac{ad - bc}{\sqrt{(a + c)(b + d)(a + b)(c + d)}}$$

де a, b, c, d – елементи матриці зв'язності (таблиця 1). У нашому випадку $\varphi = 0,2928$.

Статистична значущість взаємозв'язку оцінюється за допомогою критерію χ^2 -Пірсона. Емпіричне значення критерію:

$$\chi_{\text{емп}}^2 = \varphi^2 \cdot n = (0,2928)^2 \cdot 768 = 65,85.$$

Критичне значення для рівня значущості 0,01 становить $\chi_{\text{кр}}^2 = 6,635$.

Оскільки емпіричне значення перевищує критичне, то з рівнем надійності 0,99 (99 %) підтверджується наявність статистично значущого зв'язку між

відповідями на питання про необхідність трансформації педагогічної діяльності та ставлення до професійної трансформації як невід'ємної частини педагогічної діяльності.

На запитання «Як ви оцінюєте свою готовність до професійної трансформації та адаптації до нових умов?» найбільша кількість респондентів – 423 (55,1 %) дали відповідь «Готовий/готова і активно шукаю можливості для підвищення кваліфікації». Варіант відповіді «Не готовий/готова змінювати свою педагогічну практику» обрали всього 7 осіб.

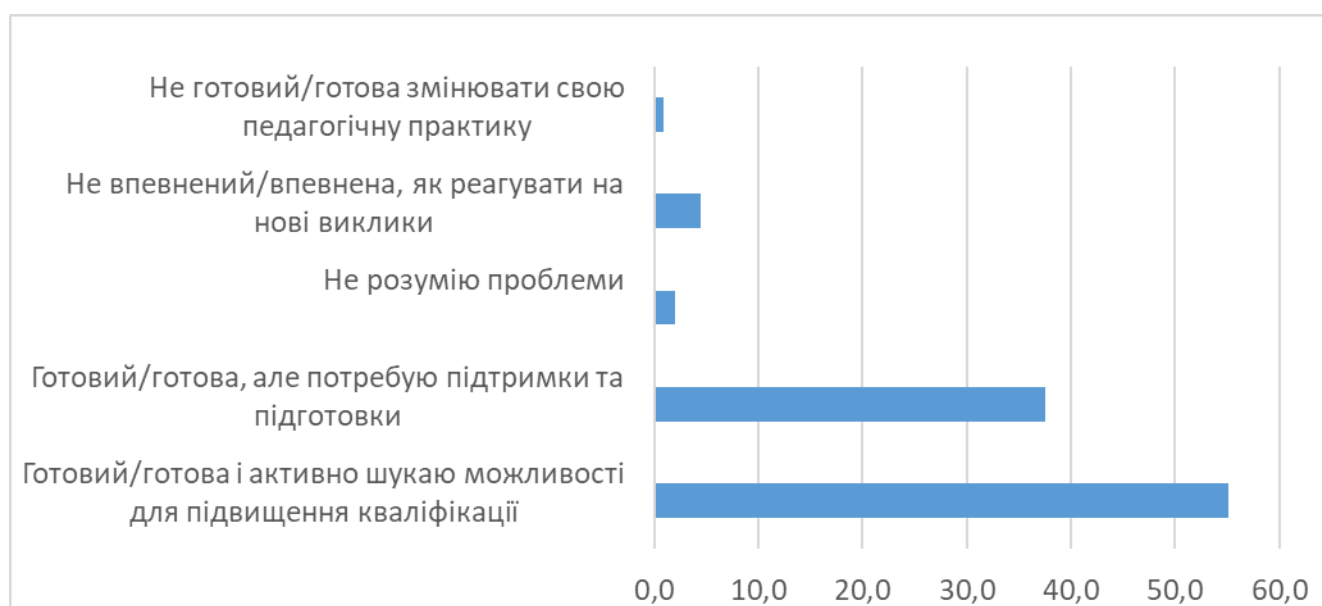

Рис. 7. Розподіл відповідей на запитання «Як ви оцінюєте свою готовність до професійної трансформації та адаптації до нових умов?» (%)

Для перевірки наявності зв'язку між відповідями респондентів на запитання щодо потреби в професійній трансформації і щодо готовності до неї розрахуємо коефіцієнт кореляції Крамера:

$$V = \sqrt{\frac{\chi^2}{n(c-1)}}, \quad \text{де } \chi^2 = \sum_{i,j} \frac{\left(f_{ij} - \frac{f_{i.}f_{.j}}{n}\right)^2}{\frac{f_{i.}f_{.j}}{n}}, \quad i \in \{1,2\}, j \in \{1,2,3,4,5\}, c = 2, n = 768.$$

У нашому випадку емпіричне значення $\chi_{\text{емп}}^2 = 83,456$, а коефіцієнт кореляції Крамера $V = 0,3299$. Критичне значення при рівні значущості 0,01 і числі степенів свободи $df = 4$ становить $\chi_{\text{кр}}^2 = 13,277$. Отже, з рівнем надійності 0,99 (99 %) можемо відхилити нульову гіпотезу про відсутність статистично зв'язку. Показником розміру ефекту є безпосередньо саме емпіричне значення коефіцієнтів взаємної зв'язаності ознак. Згідно з інтерпретацією Дж. Коена значення **0,3299** відповідає середньому рівню.

Тобто, існує статистично значуща залежність між потребою в професійній трансформації і готовністю до неї. Розмір ефекту впливу є середнім.

На запитання «Як ви оцінюєте важливість адаптації до нових освітніх тенденцій та змін у викладанні для педагогів вашої галузі?» 448 (58 %) опитаних дали відповідь «Важливо, і я готовий/готова змінювати свою роботу, якщо це необхідно» і 276 (36 %) дали відповідь «Дуже важливо».

Рис. 8. Розподіл відповідей на запитання «Як ви оцінюєте важливість адаптації до нових освітніх тенденцій та змін у викладанні для педагогів вашої галузі?» (%)

Перевіримо наявність зв'язку між відповідями на це запитання та відповідями на запитання «Як ви оцінюєте свою готовність до професійної трансформації та адаптації до нових умов?». У цьому випадку емпіричне

значення $\chi_{\text{емп}}^2 = 38,012$, а коефіцієнт кореляції Крамера $V = 0,4452$. Критичне значення при рівні значущості 0,01 і числі степенів свободи $df = 16$ становить $\chi_{\text{кр}}^2 = 32,000$. Отже, з рівнем надійності 0,99 (99%) можемо відхилити нульову гіпотезу про відсутність статистично зв'язку. Значення $V = 0,4452$ відповідає середньому рівню ефекту.

Тобто існує статистично значуща залежність між потребою та оцінкою важливості адаптації до нових освітніх тенденцій і готовністю до професійної трансформації. Розмір ефекту впливу є середнім.

На запитання «Які аспекти вашого особистого професіоналізму, на вашу думку, потребують трансформації?» найбільша кількість респондентів – 409 (52,5 %) дали відповідь «Використання сучасних технологій». Варіанти відповіді «Нічого» або «Не потребує трансформації» обрали 7 осіб.

Рис. 9. Розподіл відповідей на запитання «Які аспекти вашого особистого професіоналізму, на вашу думку, потребують трансформації?» (%)

На запитання «Які кроки ви плануєте зробити для покращення свого особистого професіоналізму?» найбільша кількість респондентів – 330 (43 %) дали відповідь «Участь у професійних навчальних програмах».

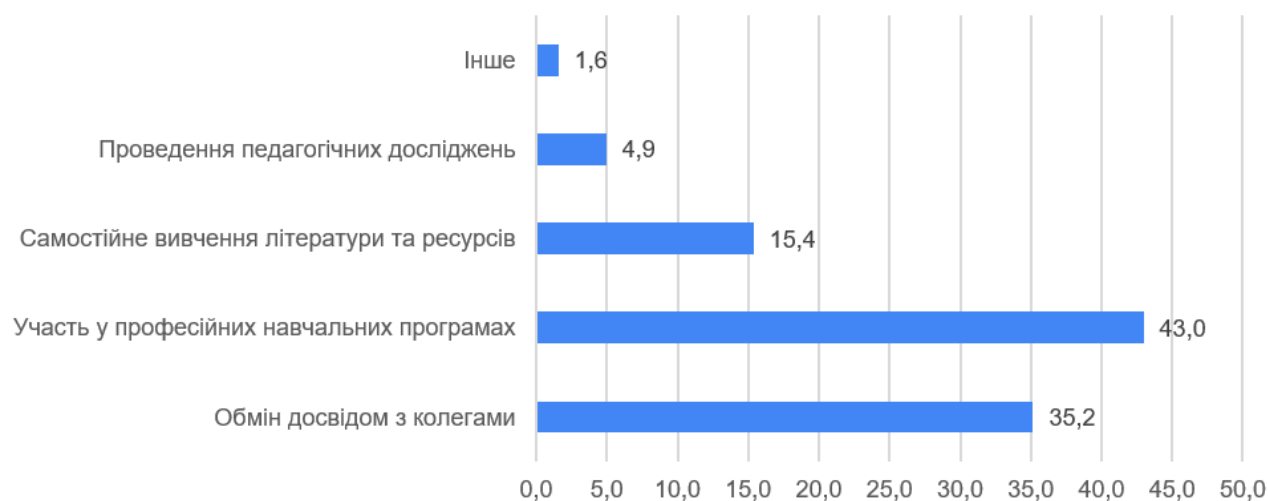

Рис. 10. Розподіл відповідей на запитання «Які кроки ви плануєте зробити для покращення свого особистого професіоналізму?» (%)

Розподіл відповідей респондентів на запитання «Чи відчуваєте ви необхідність у перегляді й трансформації компонентів свого особистого професіоналізму?» та «Які кроки ви вже зробили для трансформації свого особистого професіоналізму?» наведено в таблиці 2.

Коди варіантів відповідей:

- 0 Не дали відповіді
- 1 Самоосвіта
- 2 Курси, семінари, вебінари, підвищення кваліфікації, магістратура
- 3 Обмін досвідом
- 4 Впровадження нових технологій

Таблиця 2 - Розподіл відповідей

	Які кроки ви вже зробили для трансформації свого особистого професіоналізму?				
	0	1	2	3	4
Ні	73 (23 %)	47 (30 %)	47 (21 %)	3 (9 %)	8 (25 %)
Так	246 (77 %)	112 (70 %)	178 (79 %)	30 (91 %)	24 (75 %)

Серед тих, хто відзначив готовність до професійної трансформації, найбільший відсоток (42 %) респондентів не дали відповіді на запитання «Які кроки ви вже зробили для трансформації свого особистого професіоналізму?», 30 % опитаних зазначили, що відвідують курси, семінари, вебінари, підвищують кваліфікацію на курсах або у магістратурі (рис. 11).

Рис. 11. Розподіл відповідей на запитання «Які кроки ви вже зробили для трансформації свого особистого професіоналізму?» (%) серед тих, хто виявив готовність до професійної трансформації.

Багатофакторний кореляційно-регресійний аналіз.

Проаналізуємо як впливають на готовність до професійної трансформації та адаптації до нових умов (ПТ) такі фактори:

- визначення професійної трансформації як невід'ємної частини власної педагогічної діяльності (фактор 1);
- визнання необхідності в перегляді й трансформації компонентів свого особистого професіоналізму (фактор 2);
- оцінка важливості адаптації до нових освітніх тенденцій та змін у викладанні для педагогів вашої галузі (фактор 3)
- наявність уже зроблених кроків для трансформації свого особистого професіоналізму (фактор 4).

Обчислимо кореляційну матрицю:

	ПТ	Фактор 1	Фактор 2	Фактор 3	Фактор 4
ПТ	1				
Фактор 1	0,3536	1			
Фактор 2	0,3928	0,23778	1		
Фактор 3	0,2597	0,22867	0,19307	1	
Фактор 4	0,0585	0,028711	0,013192	0,10767	1

На основі отриманих результатів багатофакторного кореляційного аналізу можна зробити висновки:

- з показником готовності до професійної трансформації та адаптації до нових умов найбільш суттєвий кореляційний зв'язок мають: визнання необхідності в перегляді й трансформації компонентів свого особистого професіоналізму (фактор 2) та визначення професійної трансформації як невід'ємної частини власної педагогічної діяльності (фактор 1);
- наявність уже зроблених кроків для трансформації свого особистого професіоналізму має з показником ПТ статистично незначущий зв'язок.

За допомогою методу багатофакторного регресійного аналізу, отримали такі результати:

- ✓ множинний коефіцієнт кореляції $\bar{R} = 0,69$, а множинний коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,48$, тобто варіація досліджуваних факторів пояснює близько 48 % варіації показника ПТ;
- ✓ залежність між досліджуваними показниками можна представити у вигляді лінійного рівняння:

$$\text{ПТ} = 0,2858 + 0,1705 \cdot \phi_1 + 0,2505 \cdot \phi_2 + 0,0206 \cdot \phi_3 + 0,0189 \cdot \phi_4 + e,$$

де e – випадкова похибка, зі стандартною похибкою 0,24 та рівнем значущості для спостережуваного F-значення **0,0042**.

Отримані результати є підставою для таких висновків:

1) вище визначені фактори пояснюють близько 48 % варіації показника «визнання необхідності в перегляді й трансформації компонентів свого особистого професіоналізму»;

2) фактор 1 (визначення професійної трансформації як невід'ємної частини власної педагогічної діяльності) пояснює близько 17,8 % варіації; фактор 2 (визнання необхідності в перегляді й трансформації компонентів свого особистого професіоналізму) пояснює близько 26,1 % варіації; фактор 3 (оцінка важливості адаптації до нових освітніх тенденцій та змін у викладанні для педагогів вашої галузі) пояснює близько 2,1 % варіації; фактор 4 (наявність вже зроблених кроків для трансформації свого особистого професіоналізму) пояснює близько 2,0 % варіації;

3) зміна значень факторів 1 та 2, а саме підвищення рівня визнання необхідності в перегляді й трансформації компонентів свого особистого професіоналізму та визнання професійної трансформації як невід'ємної частини власної педагогічної діяльності, мають найбільший позитивний вплив на зростання показника готовності до професійної трансформації.

Оцінки залежності готовності до професійної трансформації від індивідуальних та соціальних характеристик респондентів.

Розподіл відповідей жінок та чоловіків на запитання «Чи відчуваєте ви необхідність у перегляді й трансформації компонентів свого особистого професіоналізму?» наведено в таблиці 3.

Таблиця 3 - Розподіл відповідей чоловіків та жінок на запитання щодо готовності до професійної трансформації

Варіанти відповідей	Чоловіки	Жінки
Ні	16 (27,6 %)	162 (22,8 %)
Так	42 (72,4 %)	548 (77,2 %)

На основі отриманих даних можна сформулювати гіпотезу: частки респондентів які готові (не готові) до професійної трансформації серед жінок та чоловіків відрізняються несуттєво.

Для статистичної перевірки цієї гіпотези застосуємо критерій Фішера (φ^* – кутове перетворення Фішера).

Для часток чоловіків та жінок, які дали відповідь «Так» на запитання «Чи відчуваєте ви необхідність у перегляді й трансформації компонентів свого особистого професіоналізму?» обчислимо кутове перетворення Фішера:

$$\varphi_1^*(0,724) = 2\arcsin\sqrt{0,724} = 1,800, \quad \varphi_2^*(0,772) = 2\arcsin\sqrt{0,772} = 1,880.$$

Тоді емпіричне значення критерію становить:

$$\varphi_{\text{емп}}^* = (\varphi_1^* - \varphi_2^*) \cdot \sqrt{\frac{n_1 n_2}{n_1 + n_2}} = 0,4886, \quad \text{де } n_1 = 42, n_2 = 548.$$

За критерієм Стюдентів визначаємо, що рівень значущості отриманого емпіричного значення дорівнює 0,37. Отже, ймовірність того, що частки жінок та чоловіків, які дали відповідь «Так» відрізняються несуттєво (статистично незначущо) дорівнює 0,63.

Висновок: З високою ймовірністю (не меншою 0,63) можна вважати, що частки жінок та чоловіків, що виявили готовність до професійної трансформації, відрізняються несуттєво.

Розподіл відповідей респондентів на запитання «Чи відчуваєте ви необхідність у перегляді й трансформації компонентів свого особистого професіоналізму?» за віковими категоріями наведено в таблиці 4.

Таблиця 4 - Розподіл відповідей респондентів різних вікових категорій на запитання щодо готовності до професійної трансформації

Варіанти відповідей	Вікові категорії				
	до 25 років	26-35	35-54	54-64	64+
Ні	5 (23,8 %)	18 (20,6 %)	94 (22,6 %)	49 (24,5 %)	11 (26,2 %)
Так	16 (76,2 %)	69 (79,4 %)	322 (77,4 %)	151 (75,5 %)	31 (73,8 %)

Отримані дані демонструють несуттєві відмінності між частками респондентів різного віку, які дали відповідь «Так» («Ні») на поставлене запитання.

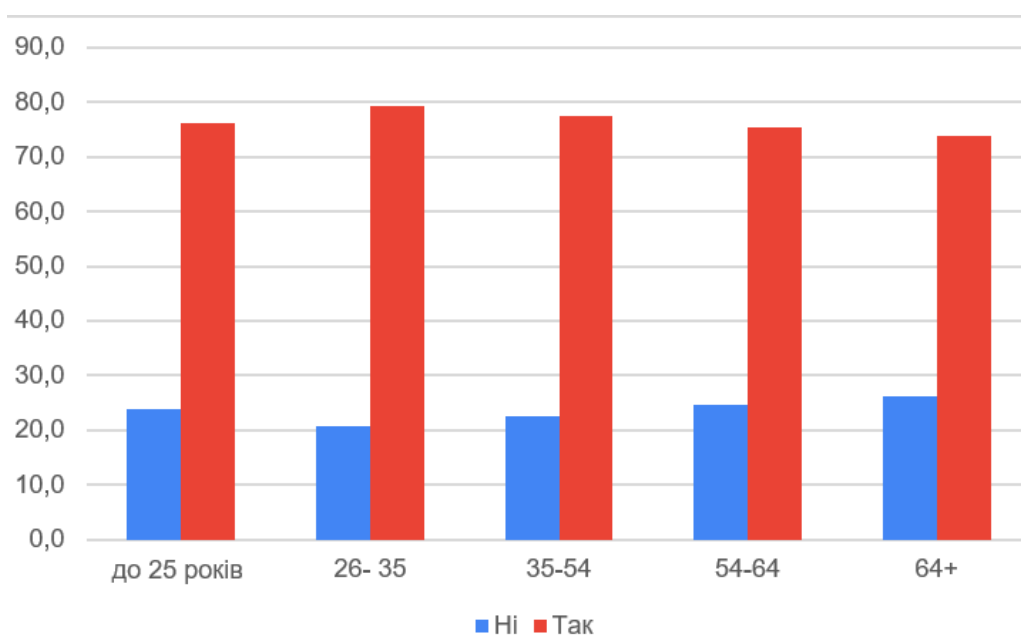

Рис. 12. Розподіл відповідей на запитання «Чи відчуваєте ви необхідність у перегляді й трансформації компонентів свого особистого професіоналізму?» респондентів різного віку (%)

Для статистичної перевірки цієї гіпотези також застосуємо критерій Фішера (φ^* – кутове перетворення Фішера).

Порівняємо частку респондентів 26-35 років, які дали відповідь «Так» (найвища частка), з іншими категоріями (таблиця 5).

Таблиця 5 - Результати розрахунків для різних вікових категорій

Вікова категорія	Емпіричне значення критерію	Імовірність прийняття гіпотези про відсутність суттєвих відмінностей у порівнянні з категорією «36-35 років»
до 25 років	0,3719	0,71
35-54	0,2287	0,82
54-64	0,4526	0,65
64+	0,6483	0,52

Аналогічні результати отримуємо для різних категорій респондентів за стажем роботи. Це пояснюється високою кореляцією між віком і стажем роботи – коефіцієнт кореляції Пірсона для цих показників більший за 0,98. Найвища частка відповідей (76,8 %) «Так» спостерігалась у категорії «до 25 років».

Таблиця 6 - Результати розрахунків для різних категорій за стажем роботи

Стаж роботи	Емпіричне значення критерію	Ймовірність прийняття гіпотези про відсутність суттєвих відмінностей у порівняння з категорією «36-35 років»
До 5 років	0,2206	0,83
До 15 років	0,3521	0,73
Понад 25	0,4229	0,67

Розподіл відповідей на запитання «Чи відчуваєте ви необхідність у перегляді й трансформації компонентів свого особистого професіоналізму?» залежно від наявності або відсутності статусу ВПО у респондентів наведено в таблиці 7.

Таблиця 7 - Розподіл відповідей залежно від наявності (відсутності) статусу ВПО

Варіанти відповідей щодо професійної трансформації	Чи є ви ВПО?	
	Ні	Так
Ні	167 (23,9 %)	11 (15,9 %)
Так	532 (76,1 %)	58 (84,1 %)

Перевіримо гіпотезу про те, що серед ВПО частка тих, хто виявив готовність до професійної трансформації, не менша, ніж відповідна частка для респондентів, що не є ВПО.

Застосувавши кутове перетворення Фішера, маємо: $\varphi_{емп}^* = 0,9776$, рівень значущості 0,67. Отже, з імовірністю 0,67 нульова гіпотеза відхиляється, тобто відмінності між частками для є статистично значущими.

Висновки.

Найвища частка респондентів, які виявили готовність до професійної трансформації, належить до вікової групи 26-35 років, а найнижча – до вікової групи 64+ років. Для вікових категорій «до 25 років», «35-54 роки» відмінність між частками респондентів, які виявили готовність до професійної

трансформації, несуттєва (статистично незначуща) у порівнянні з категорією «26-35 років». Ці категорії є найчисельнішими і охоплюють більшу частину вибірки. Для категорії «64+» рівень значущості для прийняття гіпотези про відсутність суттєвих відмінностей у частках є завеликим, у цьому випадку статистичні дані не дають підстав зробити висновок із високим рівнем надійності. Для різних категорій респондентів за стажем роботи з імовірністю не меншою 0,67 можна прийняти гіпотезу про відсутність статистично значущих відмінностей у частках респондентів, що виявили готовність до професійної трансформації. Частка респондентів, які виявили готовність до професійної трансформації, серед ВПО статистично значущо відрізняється від відповідної частки респондентів, що не є ВПО. Серед ВПО така частка становить 84,1 %, серед інших респондентів – 76,1%.

Встановлено, що найбільший статистично значущий зв'язок показник готовності до професійної трансформації має з наступними факторами – потреба у професійній трансформації та оцінка важливості адаптації до нових освітніх тенденцій. Зростання цих двох показників забезпечує до 48 % підвищення готовності до професійної трансформації. В той же час вплив такого показника як наявність певних кроків для трансформації особистого професіоналізму у дослідженні виявився несуттєвим.

Урахування індивідуальних особливостей та потреб педагогічних (науково-педагогічних) працівників, а також створення належних умов для їхньої професійної трансформації у військових умовах є надзвичайно важливим завданням для забезпечення ефективності освітнього процесу та підтримки розвитку кадрів у непередбачуваних умовах. Результати дослідження надають підстави для прийняття конкретних заходів та розробки стратегій, спрямованих на врахування різноманітних потреб та очікувань освітян.

Проведення подальших досліджень з фокусом на конкретних факторах, які впливають на готовність працівників освіти до змін у професійній діяльності, є критичним для докладного розуміння ситуації. Аналіз таких факторів, як соціально-економічні умови, доступність ресурсів, технологічні зміни та

психологічна готовність, може визначити ключові аспекти, які слід враховувати при розробці стратегій підтримки.

Продовження досліджень і розробка цілеспрямованих стратегій є необхідним кроком для впровадження змін та інновацій у систему освіти. Зокрема, врахування широкого спектру трансформацій, включаючи соціальні та технологічні аспекти, допоможе адаптувати педагогічних (науково-педагогічних) працівників до викликів сучасності та забезпечити їхню ефективність у роботі навіть у складних умовах війни. Застосування вивчених знань та вироблення ефективних стратегій є кроком до сталого розвитку освітньої системи та підвищення якості навчання в умовах нестабільності.

Література:

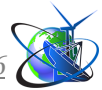
1. Кириченко, та М. Просіна, О., (2022). Синергетичний підхід до конструювання технологій управління професійним розвитком педагогічних працівників в умовах відкритої освіти. У: І. Воронікова, ред. *Дистанційне та змішане навчання як засіб реалізації індивідуальної траєкторії професійного зростання педагога* [онлайн]. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. [Дата звернення 07 лютого 2024]. Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/730383>

2. Просіна, О., (2023а). Професійна трансформація педагогічних працівників в умовах війни та поствоєнний період: результати опитування. У: *"Професійний розвиток в умовах цифровізації суспільства: сучасні тренди"*, 22 листопада 2023, Київ, Україна. Київ: НАПН України ДЗВО «Ун-т менеджменту освіти». с. 104–107.

3. Prosina, O., (2023b). Education reform: educators' professional transformation in the context of war and the post-war period. *Bulletin of Postgraduate Education (Series)* [онлайн]. 26(55), 199–214. [Дата звернення 7 лютого 2024]. Режим доступу: doi: 10.58442/2218-7650-2023-26(55)-199-214.

4. Гончаренко, Я., Горбачук, В., (2021) Математичні методи аналізу результатів педагогічного експерименту. У: *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 3 : Фізика і математика у вищій і середній школі*, 2021, Вип. 10, 168-175. [Дата звернення 7 лютого 2024]. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_3_2012_10_26

Abstract. This comprehensive study explores the preparedness of pedagogical and scientific-educational professionals for professional transformation in the context of war. The findings reveal that the highest percentage of respondents expressing readiness for professional transformation belongs to the age group of 26-35 years, while the lowest percentage is observed in the 64+ age

group. Notably, the age categories of "up to 25 years" and "35-54 years" exhibit statistically insignificant differences in readiness compared to the category "26-35 years," which is the most numerous and encompasses a significant portion of the sample.

For the "64+" age group, the significance level for accepting the hypothesis of no significant differences in readiness percentages is too high, indicating that statistical data do not provide a reliable basis for drawing conclusions in this case. Concerning different work experience categories, the hypothesis of no statistically significant differences in readiness percentages among respondents is accepted with a probability of at least 0.67. A statistically significant difference is found between the readiness percentages of respondents within higher education institutions (VPO) and those outside VPO. Among VPO respondents, the readiness percentage is 84.1%, while among others, it is 76.1%.

The study identifies a strong statistically significant correlation between readiness for professional transformation and factors such as the perceived need for professional transformation and the assessment of the importance of adapting to new educational trends. An increase in these factors contributes to a 48% rise in readiness for professional transformation. However, the presence of specific steps for transforming personal professionalism was found to have a negligible impact.

Recognizing individual characteristics and needs of pedagogical (scientific-educational) workers, along with creating suitable conditions for their professional transformation in military settings, is crucial for ensuring educational process effectiveness and supporting workforce development in unpredictable conditions. The research results provide grounds for implementing specific measures and developing strategies tailored to diverse educational needs and expectations.

Further research focusing on specific factors influencing educators' readiness for changes in professional activities is critical for a comprehensive understanding of the situation. Analyzing factors such as socio-economic conditions, resource availability, technological changes, and psychological readiness can pinpoint key aspects to consider when devising support strategies.

Continuing research and developing targeted strategies are essential steps for implementing changes and innovations in the education system. Taking into account a broad spectrum of transformations, including social and technological aspects, will help adapt pedagogical (scientific-educational) workers to contemporary challenges and ensure their effectiveness even in the complex conditions of war. Applying acquired knowledge and formulating effective strategies are steps toward sustainable development of the educational system and improving the quality of learning in unstable environments.

Keywords: transformation, professional transformation; educational reforms; pedagogical (scientific and pedagogical) workers; professional transformation of teaching staff (PTPP); readiness of pedagogical workers to implement educational reforms, statistical methods of experimental data processing.

Стаття відправлена: 08.02.2024 р.

© Кириченко М.О., Просіна О. В., Гончаренко Я. В.